

KANADSKA POVELJA O PRAVIMA I SLOBODAMA

Budući da je Kanada osnovana po principima kojima se priznaju nadmoć Boga i vladavina prava:

Garancija prava i sloboda

1. *Kanadska povelja o pravima i slobodama* garantuje prava i slobode navedene u tom dokumentu, a koji su podložni samo onim razumnim ograničenjima propisanim zakonom, na način koji je dokazivo opravdan u slobodnom i demokratskom društvu.

Temeljne slobode

2. Svaki pojedinac ima sledeće temeljne slobode: (a) slobodu savesti i veroispovesti; (b) slobodu misli, verovanja, mišljenja i izražavanja, uključujući slobodu štampe i drugih sredstava komunikacije; (c) slobodu mirnog okupljanja; i (d) slobodu udruživanja.

Demokratska prava

3. Svaki državljanin Kanade ima pravo glasa na izborima za članove Predstavničkog doma Parlamenta ili zakonodavne skupštine, kao i da bude izabran za člana tih tela. 4. (1) Nijedan sastav Predstavničkog doma niti zakonodavne skupštine neće trajati više od pet godina od datuma raspisivanja opštih izbora za članove tih tela. (2) Za vreme trajanja rata, invazije ili pobune i tokom realne pretnje od istih, Parlament može produžiti mandat Predstavničkog doma, a zakonodavna vlast može produžiti mandat zakonodavne skupštine na više od pet godina, ukoliko protiv takvog produženja ne glasa više od jedne trećine članova Predstavničkog doma ili zakonodavne skupštine, u zavisnosti od toga o kom telu se radi. 5. Parlament i sva zakonodavna tela su u obavezi da zasedaju najmanje jednom u dvanaest meseci.

Prava kretanja

6. (1) Svaki državljanin Kanade ima pravo da uđe u Kanadu, ostane u njoj i da je napusti. (2) Svaki državljanin Kanade i svaka osoba koja ima stalni boravak u Kanadi ima pravo na (a) preseljenje i nastanjivanje u bilo kojoj provinciji; i (b) nastojanje da zaradi za život u bilo kojoj provinciji. (3) Prava navedena u pododeljku (2) podležu (a) svim zakonima ili praksama koji su u primeni i na snazi u nekoj provinciji, osim onih koji prave razliku između pojedinaca prvenstveno na osnovu toga u kojoj provinciji trenutno imaju ili su imali boravak; i (b) svim zakonima koji sadrže razumne uslove boravka radi kvalifikovanja za korišćenje javnih usluga finansiranih iz državnog budžeta. (4) Pododeljci (2) i (3) ne sprečavaju primenu nijednog zakona, programa ili aktivnosti koje imaju za cilj da u nekoj provinciji poboljšaju uslove za pojedince koji su u socijalno ili ekonomski nepovoljnom položaju, ukoliko je stopa zaposlenosti u toj provinciji niža od stope zaposlenosti u Kanadi.

Zakonska prava

7. Svaki pojedinac ima pravo na život, slobodu i ličnu bezbednost, kao i pravo na to da ne bude lišen istih, osim ako je to u skladu sa principima temeljne pravde. 8. Svaki pojedinac ima pravo da ne bude izložen neutemeljenom pretresanju ili oduzimanju imovine. 9. Svaki pojedinac ima pravo da ne bude proizvoljno uhapšen ili zatvoren. 10. Svaki pojedinac ima pravo da prilikom hapšenja ili privođenja (a) bude trenutno obavešten o razlozima istog; (b) bez odlaganja angažuje i uputi svog branioca i da bude informisan o tom svom pravu; i (c) da opravdanost privođenja bude određena u skladu sa zakonom „*habeas corpus*“ i da pojedinac bude pušten na slobodu ukoliko je privođenje protivno zakonu. 11. Svaki pojedinac optužen za neko krivično delo ima pravo (a) da bez neopravdanog odlaganja bude obavešten o konkretnom krivičnom delu; (b) da mu se sudi u razumnom roku; (c) da ne bude primoran da svedoči u postupku protiv sebe u pogledu tog konkretnog krivičnog dela; (d) na pretpostavku nevinosti dok mu se po zakonu ne dokaže krivica na pravednom i javnom suđenju pred nezavisnim i nepristrasnim sudom; (e) da mu bez opravdanog razloga ne bude uskraćena razumna kaucija; (f) osim u slučaju krivičnog dela protiv zakona vojske na suđenju pred vojnim sudom, svaki pojedinac ima pravo da koristi mogućnost suđenja pred porotom, u slučaju kad je najveća predviđena kazna za konkretno krivično delo pet godina zatvora ili kazna stroža od toga; (g) da ne bude proglašen krivim na osnovu nekog dela ili propusta osim ako su u vreme počinjenja tog dela ili propusta oni predstavljali krivično delo prema kanadskom ili međunarodnom zakonu ili su predstavljali kazneno delo prema opštim principima prava koje priznaje zajednica naroda; (h) ako na kraju bude oslobođen krivice, da mu se ponovo ne sudi za isto delo i, ako na kraju bude proglašen krivim i kažnjen za to delo, da mu se ponovo ne sudi i da ne bude ponovo kažnjen za isto delo; i (i) ako bude proglašen krivim za krivično delo i ako se predviđena kazna za to delo u vreme počinjenja razlikuje u odnosu na vreme izricanja presude, da se primeni manja kazna. 12. Svaki pojedinac ima pravo da ne bude podvrgnut bilo kakvom okrutnom ili neobičnom postupanju ili kazni. 13. Svedok koji svedoči u bilo kojem sudskom postupku ima pravo na to da nijedno inkriminišuće svedočanstvo dobijeno na taj način ne bude iskorišćeno za to da isti svedok bude optužen u nekom drugom postupku, osim u slučaju krivičnog gonjenja za krivokletstvo ili za iznošenje kontradiktornih svedočanstava. 14. Stranka ili svedok u bilo kojem sudskom postupku, koji ne razumeju ili ne govore jezik na kojem se odvija taj sudski postupak ili koji su oštećenog sluha, imaju pravo na pomoć tumača.

Prava na jednakost

15. (1) Svaki pojedinac je jednak pred zakonom i u skladu sa zakonom i ima pravo na jednaku zaštitu i jednaku korist od zakona bez diskriminacije, a posebno bez diskriminacije na osnovu rase pripadnosti, nacionalnog ili etničkog porekla, boje kože, veroispovesti, pola, starosti ili mentalnog ili fizičkog hendikepa. (2) Pododeljak (1) ne sprečava primenu nijednog zakona, programa ili aktivnosti koji imaju za cilj poboljšanje uslova života pojedinaca ili grupa u nepovoljnom položaju, uključujući one koji su u nepovoljnom položaju zbog svoje rase pripadnosti, nacionalnog ili etničkog porekla, boje kože, veroispovesti, pola, starosti ili mentalnog ili fizičkog hendikepa.

Službeni jezici u Kanadi

16. (1) Engleski i francuski su službeni jezici u Kanadi i jednaki su po statusu i imaju jednaka prava i povlastice u pogledu svoje upotrebe u svim institucijama Parlamenta i Vlade Kanade. (2) Engleski i francuski su službeni jezici u provinciji Nju Bransvik i jednaki su po statusu i imaju jednaka prava i povlastice u pogledu svoje upotrebe u svim institucijama zakonodavnih tela i vlade Nju Bransvika. (3) Nijedan deo ove Povelje ne ograničava ovlašćenja Parlamenta ili zakonodavnih tela u unapređenju jednakosti statusa ili upotrebe engleskog i francuskog jezika. 16.1 (1) Engleska jezička zajednica i francuska jezička zajednica u Nju Bransviku imaju jednaki status i jednaka prava i povlastice, uključujući pravo na odvojene obrazovne institucije i odvojene kulturne institucije u stepenu u kojem je to potrebno za očuvanje i unapređenje tih zajednica. (2) Potvrđuje se uloga zakonodavnih tela i vlade Nju Bransvika u očuvanju i unapređenju statusa, prava i povlastica pomenutih u pododeljku (1). 17. (1) Svaki pojedinac ima pravo da se služi engleskim ili francuskim jezikom u bilo kojoj debati i drugim događajima u Parlamentu. (2) Svaki pojedinac ima pravo da se služi engleskim ili francuskim jezikom u bilo kojoj debati i drugim događajima u zakonodavnim telima Nju Bransvika. 18. (1) Statuti, zapisnici i glasnici Parlamenta štampaju se i objavljuju na engleskom i francuskom

jeziku, a verzije na oba jezika su jednako merodavne. (2) Statuti, zapisnici i glasnici zakonodavnog tela Nju Bransvika štampaju se i objavljuju na engleskom i francuskom jeziku, a verzije na oba jezika su jednako merodavne. 19.(1) Svaki pojedinac može da koristi bilo engleski ili francuski jezik na svakom sudu ustanovljenom od strane Parlamenta ili tokom izjašnjavanja o krivici na tom sudu ili tokom bilo kojeg sudskog postupka koji proizide iz toga. (2) Svaki pojedinac može da koristi bilo engleski ili francuski jezik na svakom sudu u Nju Bransviku ili tokom izjašnjavanja o krivici na tom sudu ili tokom bilo kojeg sudskog postupka koji proizide iz toga. 20.(1) Svaki građanin Kanade ima pravo da na engleskom ili francuskom jeziku komunicira i dobija dostupne usluge od bilo kojeg sedišta ili glavne kancelarije neke institucije Parlamenta ili vlade Kanade i ima isto takvo pravo u odnosu sa bilo kojom drugom kancelarijom svake takve institucije u slučaju kad (a) postoji velika potreba za komunikacijom sa tom kancelarijom i njenim uslugama na datom jeziku; ili (b) kad je usled prirode aktivnosti koju obavlja ta kancelarija razumno očekivati da komunikacija sa tom kancelarijom i njene usluge budu dostupne i na engleskom i na francuskom jeziku. (2) Svaki građanin Nju Bransvika ima pravo da na engleskom ili francuskom jeziku komunicira i dobija dostupne usluge od bilo koje kancelarije neke institucije zakonodavnog tela ili vlade Nju Bransvika. 21. Nijedan deo odeljaka 16 do 20 ne opoziva niti osporava nijedno pravo, povlasticu niti obavezu u pogledu engleskog i francuskog jezika, ili jednog od tih jezika, a koji su na snazi ili proizlaze iz bilo koje druge odredbe Ustava Kanade. 22. Nijedan deo odeljaka 16 do 20 ne opoziva niti osporava nijedno zakonsko ili običajno pravo ili povlasticu stečene ili primenjivane bilo pre ili posle stupanja na snagu ove Povelje u odnosu na bilo koji jezik osim engleskog ili francuskog.

Prava na obrazovanje na manjinskom jeziku

23.(1) Državljeni Kanade (a) čiji prvi naučeni jezik koji i dalje razumeju pripada engleskoj ili francuskoj jezičkoj manjinskoj zajednici u provinciji u kojoj žive, ili (b) koji su pohađali osnovnu školu u Kanadi na engleskom ili francuskom jeziku a žive u provinciji u kojoj je jezik na kojem su sticali to obrazovanje jezik engleske ili francuske jezičke manjinske populacije te provincije, imaju pravo na to da njihova deca pohađaju osnovnu i srednju školu na tom jeziku u toj provinciji. (2) Državljeni Kanade čije je makar jedno dete pohađalo ili pohađa osnovnu ili srednju školu na engleskom ili francuskom jeziku u Kanadi imaju pravo da sva njihova deca pohađaju osnovnu i srednju školu na istom jeziku. (3) Pravo državljana Kanade iz pododeljaka (1) i (2) da njihova deca pohađaju osnovnu i srednju školu na jeziku engleske ili francuske jezičke manjinske populacije neke provincije (a) primenjuje se u svim slučajevima kad je u toj provinciji broj dece državljana koji imaju takvo pravo dovoljan da opravda obezbeđenje obrazovanja na manjinskom jeziku iz državnog budžeta toj deci; i (b) uključuje, u slučajevima kad broj takve dece to opravdava, pravo da im bude pruženo takvo obrazovanje u ustanovama za obrazovanje na manjinskom jeziku, finansirano iz državnog budžeta.

Primena

24.(1) Svaki pojedinac čija su prava ili slobode garantovani ovom Poveljom povređeni ili uskraćeni mogu da se obrate nadležnom sudu radi dobijanja pravnog leka kojeg sud pod datim okolnostima oceni odgovarajućim i pravednim. (2) U slučaju kad sud u postupcima iz pododeljaka (1) zaključi da su dokazi pribavljeni na način da su prekršeni ili uskraćeni bilo koje pravo ili sloboda garantovani ovom Poveljom, taj dokaz će biti odbačen ako se utvrdi da bi, uzimajući u obzir sve okolnosti, njegovo prihvatanje kao dokaza u sudskom postupku diskreditovalo sprovođenje pravde.

Opšte odredbe

25. Garantovanje određenih prava i sloboda ovom Poveljom neće se tumačiti na način da opozove ili ospori bilo koji sporazum starosedelaca niti druga prava ili slobode koje pripadaju starosedelačkom stanovništvu Kanade, uključujući (a) bilo koje pravo ili slobodu priznate Kraljevskom objavom od 7. oktobra 1763. godine; i (b) bilo koje pravo ili slobodu koji se trenutno primenjuju zahvaljujući ugovorima o podeli zemlje ili su iz njih proizašli. 26. Garantovanje određenih prava i sloboda ovom Poveljom neće se tumačiti na način da poriče postojanje bilo kojeg drugog prava ili slobode koji postoje u Kanadi. 27. Ova Povelja će se tumačiti na način dosledan očuvanju i unapređenju multikulturalnog nasleđa Kanadana. 28. Bez obzira na sve navedeno u ovoj Povelji, prava i slobode navedeni u ovom dokumentu garantovani su jednako muškarcima i ženama. 29. Nijedan deo ove Povelje ne opoziva niti osporava nijedno pravo ili povlasticu garantovane od strane ili u skladu sa Ustavom Kanade u pogledu škola koje pripadaju različitim verskim denominacijama, rimokatoličkoj ili protestantskoj zajednici ili verskim manjinama. 30. Smatraće se da se pominjanje u ovoj Povelji provincije ili zakonodavne skupštine ili zakonodavnog tela neke provincije odnosi i na teritoriju Jukon i Severozapadne teritorije, ili na tamošnje odgovarajuće zakonodavne vlasti, u zavisnosti od slučaja. 31. Nijedan deo ove Povelje ne produžava zakonodavna ovlašćenja bilo kog tela ili vlasti.

Primena Povelje

32.(1) Ova Povelja se primenjuje na (a) Parlament i vladu Kanade u pogledu svih pitanja u okviru nadležnosti Parlamenta, uključujući sva pitanja vezano za teritoriju Jukon i Severozapadne teritorije; i (b) na zakonodavnu vlast i vladu svake provincije u pogledu svih pitanja u okviru nadležnosti zakonodavne vlasti svake provincije. (2) Izuzevši pododeljak (1), odeljak 15 stupa na snagu po isteku tri godine od stupanja na snagu ovog odeljka. 33.(1) Parlament ili zakonodavna vlast neke provincije mogu izričito proglasiti u zakonu donetom od strane parlamenta ili zakonodavne vlasti, zavisno od slučaja, da se neki zakon ili njegova odredba primenjuju uprkos odredbi iz odeljka 2 ili odeljaka 7 do 15 ove Povelje. (2) Zakon ili zakonska odredba na koje se odnosi proglas donesen u skladu sa ovim odeljkom se primenjuju uobičajeno, osim u slučaju odredbe ove Povelje navedene u proglasu. (3) Proglas donesen u skladu sa pododeljkom (1) prestaće da važi pet godina od stupanja na snagu ili ranije u slučajevima navedenim u proglasu. (4) Parlament ili zakonodavna vlast neke provincije mogu ponovo da donesu proglas usvojen u skladu sa pododeljkom (1). (5) Pododeljak (3) se odnosi na ponovno donošenje u skladu sa pododeljkom (4).

Navod

34. Ovaj deo može se navoditi pod nazivom *Kanadska povelja o pravima i slobodama*.

„Sada moramo uspostaviti osnovne principe, osnovne vrednosti i uverenja koja nas ujedinjuju kao Kanadane, tako da osim naše regionalne lojalnosti postoje i način života i sistem vrednosti koji nas čine ponosnima na državu koja nam je pružila toliku slobodu i takvu neizmernu radost.“

P. E. Trudo 1981. godine

Ova verzija je objavljena za Kanadane čiji maternji jezik nije ni engleski ni francuski. Ovo nije zvanični prevod Kanadske povelje o pravima i slobodama. U svim slučajevima kad nameravate da tumačite ili primenjujete odredbe ovog dokumenta, treba da konsultujete zvaničnu verziju.